PLANFORSLAG JUNI 2026

2026-2031

LYNGDAL KOMMUNE PLAN FOR FRILUFTSLIVETS FERDSELSÅRER

VIVIA

VIVÂGER

INNHOLD

1 **Bakgrunn for planen** **4**

2 **Mål for planen** **4**

2.1 Nasjonale føringer 5

2.2 Organisering 5

2.3 RESULTATMÅL 8

2.4 Strategier - hvordan skal vi nå målene? 8

3 **Status** **9**

4 **Prioriteringer** **11**

4.1 Oppfølging av mål nr. 1 11

OMRÅDE 1 – Byremo og Sveindal 13

OMRÅDE 2 – Konsmo, Helle, Øydneskleiv og Ågedalsstranda 15

OMRÅDE 3 – Kvås, Moi og Vemestad 17

OMRÅDE 4 –Alleen, Bringsjord, Bergsaker, Rom, Årnes, Svenevik 19

OMRÅDE 5 – Kollevoll, Skrelia, Dragland og Dragedalen 22

OMRÅDE 6 – Austad og Skomrak 24

OMRÅDE 7 – Belland, Hausvik, Korshavn 26

4.2 Oppfølging av mål nr. 2 28

4.3 Oppfølging av mål nr. 3 28

5 **Vedlegg** **29**

5.1 Forhold til andre planer 29

5.2 Definisjoner - begrepsavklaring 29

5.3 Friluftsloven og allemannsretten 30

5.4 Standard grunneieravtale 33

Skilting og merking 33

Finansiering 33

Formidling 33

BAKGRUNN FOR PLANEN

Plan for friluftslivets ferdselsårer er en nasjonal satsing i regi av Miljødirektoratet og fylkeskommunene. Formålet er å bedre kunnskapsgrunnlaget om friluftslivstilbudet i kommunene. Friluftsliv har bred interesse i befolkningen. Stier og turløyper er på mange måter friluftslivets blodårer og det har stor betydning at stiene er lett tilgjengelige, godt synlige og tilstrekkelig tilrettelagte for trygg og mye bruk.

Lyngdal kommune har et mangfold av stier og løyper av ulik standard, varierende grad av skilting og merking, samt øvrig tilrettelegging. Det ble utarbeidet friluftskart for kommunen i 2008 med inntegning av merka og umerka stier og et nytt friluftskart i 2019, med inntegning av merka stier. Samtidig sees det behov for helhetlig arbeid med kartlegging av behovet for utbedring og tilrettelegging av eksisterende stier, som denne planen skal bidra til. Den inkluderer kartlegging av sti- og løypenettet, med forslag til tiltak for et bedre tilpasset stinett nær befolkningskonsentrasjoner. Overordnet er det et mål at dette skal bidra til å nå kommuneplanens hovedmål om at Lyngdal er en helsefremmende kommune.

MÅL FOR PLANEN

Denne planen skal bidra til økt fysisk aktivitet og bedre helse i befolkningen som helhet og å øke bostedsattraktivitet. Dette gjøres ved å sikre og tilrettelegge for at alle har muligheter for å utøve friluftsliv, gjennom god tilgang til turløyper i umiddelbar nærhet til der man bor og oppholder seg. Videre skal turløypene ivaretas på en bærekraftig måte.

Planen gir en oversikt over hva kommunen har av merkede stier og løyper forsalg til prioriterte områder for vedlikehold og oppgradering, og kan gi et bidrag til kunnskapsgrunnlaget for framtidig arbeid med kommuneplanens arealdel og annen kommunal arealplanlegging. Planen kan dessuten bidra til å etablere nettverk og god koordinering mellom aktører som arbeider med stier og turløyper.

Hovedmålet med denne planen er å bidra til økt fysisk aktivitet og dermed bedre helse i befolkningen som helhet. Dette skal oppnås gjennom å kartlegge og planlegge for at nåværende og kommende generasjoner skal ha gode muligheter for å utøve friluftsliv, gjennom god tilgang til turløyper i umiddelbar nærhet av tettsteder, bygdesentre og større befolkningskonsentrasjoner, samt ivaretakelse av disse på en bærekraftig måte i arbeidet med kommuneplanens arealdel og øvrig kommunal arealplanlegging. Planen gir en oversikt over hva kommunen har av avtalte **merkede** stier og løyper. I tillegg gir planen en prioritering av hvor det bør gjøres tiltak.

AVGRENSNING

Plan for friluftslivets ferdselsårer omhandler **merkede stier og turveier** og gir ikke en oversikt over umerkede stier. Det betyr at mange stier som benyttes, ikke fremkommer her. Planen avklarer hvilke stier eller turveier som bør prioriteres som merket sti/vei og inngå i Nasjonal kartdatabase, samt beskriver behov for oppgradering av disse. Planen tar for seg hele kommunen, men nye tiltak prioriteres nær tettsteder, bygdesentre og større befolkningskonsentrasjoner.

I opprinnelig prosjektplan ble det satt opp et mål om å kartlegge i hvilken grad befolkningskonsentrasjoner har «maks 1 km til en lengre turløype». Lengden på en slik «lengre turløype» er ikke definert i prosjektplanen, og under arbeidet med planen har prosjektgruppa vurdert at dette målet tas ut av planen. Målet om en halv kilometer til nærmeste tursti vurderes som det viktigste å fokusere på og har derfor blitt prioritert i planarbeidet.

MÅLSETNINGER

• Å gi oversikt over eksisterende merkede stier og turløyper og grad av tilrettelegging av disse

• Økt fysisk aktivitet i befolkningen gjennom bruk av kommunens turstier og turløyper

• Økt bolyst og attraktivitet som bosted

• Registrere kommunens merkede stier i Nasjonal kartdatabase for turløyper

Nasjonale føringer

De overordnede føringene for planarbeidet er basert på kommuneplanens samfunnsdel 2022-33 https://www.lyngdal.kommune.no/no/meny/skatt-og-naring/kommuneplan/.

- Stortingsmelding om friluftsliv (Meld. St. 18 2015 – 16) Naturen som kilde til helse og livskvalitet.
- Regjeringens handlingsplan for friluftsliv (2018) – Natur som kilde til helse og livskvalitet.
- Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv - en satsing på friluftsliv i hverdagen (2014–20).
- Stortingsmelding om folkehelsen (Meld. St. 19 2018 – 19) – Gode liv i et trygt samfunn
- Veileder for arbeid med plan for friluftslivets ferdselsårer (M-1292 | 2019)
- Gjeldende forskrifter og forvaltningsplaner for verneområder

Organisering

Utvalg for oppvekst og kultur er prosjekteier og vedtar planen. Ansvaret for arbeidet ble lagt til enhet for kultur. Lister friluftsråd har ansvaret for den praktiske gjennomføringen. Det er etablert en tverrfaglig, administrativ prosjektgruppe bestående av kommunens konsulent idrett og friluftsliv, representant fra planavdelingen, rådgiver for sosial bærekraft og folkehelse, rådgiver oppvekst og kultur, samt daglig leder for Lister friluftsråd.

MEDVIRKNING

Oppstart av planarbeidet ble kunngjort på kommunens hjemmeside d. 17.02.2021.

Følgende prosesser er gjennomført:

- Politisk forankring i Utvalg for kultur og samskaping, overført til Utvalg for oppvekst og kultur
- Etablering av tverrfaglig kommunal prosjektgruppe
- Kunngjøring av oppstart på kommunens hjemmeside
- Medvirkningsmøter med representanter for lag og foreninger. Det har vært møter med representanter for idrettslag og andre lag og foreninger som jobber med turstier under arbeidet med planen
- Planen er presentert for råd for personer med funksjonsnedsettelser og eldrerådet med muligheter for innspill.
- Offentlig høring
- Politisk behandling – planen vedtas endelig av utvalg for oppvekst og kultur

ARBEIDSPROSESS

Friluftsrådet hadde en del grunnlagsdata med en viss oversikt over eksisterende merkede og skiltede stier. Innspill fra lag og foreninger har vært viktige bidrag i prosessen. Friluftsrådet har gjort alle registreringer og digitalisert de registrerte traséene. Registreringen har i hovedsak tatt for seg den fysiske infrastrukturen med følgende elementer:

- Merkede ferdselsårer med driftsansvar (avtale)
- Forslag til merkede ferdselsårer
- Behovet for opparbeiding av nye ferdselsårer
- Behovet for utbedringer av eksisterende traséer

Den første kategorien er digitalisert i kart og skal som følge av prosjektet sikres at er registrert i Nasjonal database for tur- og friluftsruter hos Statens Kartverk. Sammen med kartlagte og verdsatte friluftslivsområder i kommunen, vil dette utgjøre et viktig kunnskapsgrunnlag for kommunen i saksbehandling, rapportering og planlegging. Kommunen er ansvarlig for registrering av nye merkede ferdselsårer hos Kartverket.

KUNNSKAPSGRUNNLAG

Ved kartlegging av eksisterende traséer i kommunen er det tatt utgangspunkt i følgende kilder:

1. Kommunes kart og registreringer av avtalte merka stier
2. Kartverkets turrutebase
3. FKB (Felles kartdatabase)
4. Kartverkets N50 kart
5. Andre kart som openstreetmap.org, Strava Heatmap, med flere.

ROLLER OG ANSVAR FOR STI- OG LØYPEARBEIDET

GRUNNEIERE

Grunneiere har disposisjonsrett over egen grunn og er dermed en svært sentral aktør i planlegging, tilrettelegging og utvikling av sti- og løypenettet. Det er derfor viktig med et godt og formalisert samarbeid mellom kommunen, grunneiere, frivillige organisasjoner og brukere.

KOMMUNEN

Kommunen er gitt ansvaret for at det skal være mulig for alle å drive friluftsliv og er primær arealmyndighet. Kommunen skal i henhold til friluftsloven § 22 arbeide for å fremme friluftsformål innen sitt område og ivareta allmennhetens interesser i alle saker av interesse for friluftslivet. Kommunen har imidlertid ikke en lovpålagt oppgave med å drifte sti- og løypenettet.

I Lyngdal er det inngått en rekke avtaler med grunneiere om tillatelse til merking av stier for å sikre god tilrettelegging av ulike lag og foreninger, samt i enkelte tilfeller enkeltpersoner.

Vedlikehold og utvidelse av sti- og løypenett avhenger av at lag, foreninger eller andre frivillige inngår avtaler med grunneiere om ansvar for opparbeiding, merking, skilting og vedlikehold av slike tiltak.

FRIVILLIGE LAG OG FORENINGER

I Lyngdal har både frivillige som enkeltpersoner og ulike lag og foreninger tatt ansvar for å rydde, merke og vedlikeholde stier. Her er tilsyn og vedlikehold opp til den enkelte avtalepart for merkede stier. Ulike lag og foreninger har tatt på seg driftsansvar i ulike deler av kommunen, og deres bidrag til rydding, merking og vedlikehold av turstier er helt avgjørende for å opprettholde et godt tilbud.

MÅL OG STRATEGIER 2026 – 2036

RESULTATMÅL

1. **Alle som bor i tettsteder, bygdesentrene eller større befolkningskonsentrasjoner (avmerket i kart) skal ha:**
    - Maks 500 meter til nærmeste fotturrute
2. **En naturpreget ferdselsåre med god tilgjengelighet på minimum 500 meter i tettstedene**

3. **Alle skoler, barnehager og eldresenter/helsetun har en turvei/sti eller turrute tilpasset deres bruk innen rimelig nærhet**

4. **Alle turruter i kommunen finnes i Nasjonal database for tur- og friluftsruter**

Strategier - hvordan skal vi nå målene?

- Kartlegge i hvilken grad:

  -Innbyggere i befolkningskonsentrasjoner har **500 meter til nærmeste merkede tursti**

  -Stier skiltes og merkes etter Merkehåndboka

  -Sti- og løypenettet er differensiert med tanke på terreng og opplevelser, slik at det er et tilbud for alle nivåer av turgåere.

  -Sti -og løypenettet knyttes sammen med koblingstraseer der det er hensiktsmessig

- Bruk av skriftlige grunneieravtaler mellom grunneiere og tiltakshavere, som er en forutsetning for skilting og merking med finansiering av spillemidler
- Sørge for at ny merking og skilting er etter merkehåndboka der merking og skilting er gammel eller der tiltak krever det fordi det skal søkes om spillemidler
- Ved tilrettelegging skal det fokuseres på bærekraftige tilretteleggingstiltak
- Rydding, merking, skilting og annen tilrettelegging må skje med naturvennlige løsninger
- I tilknytning til beiteområder, bør grinder eller gjerdeklyv etableres der dette ikke allerede er på plass
- Enkelte områder kan være belastet på grunn av mange brukere og ulike brukergrupper. Merking og skilting kan bidra til å kanalisere trafikken utenom de mest sårbare områdene
- Bidra til at temaplanens delmål vektlegges i økonomi- og handlingsplan og at den inngår som kunnskapsgrunnlag i samfunnsdelen og arealdelen.
- Styrking og oppfølging av frivillige som tar ansvar for merka stier
- Sikre nødvendige administrative ressurser til å følge opp drift og vedlikehold av stier

STATUS

I denne planen har vi fire resultatmål. Under følger en beskrivelse av tre av disse målene og status i dag. Deretter kommer det forslag til tiltak for å nå målene i planen for de enkelte områder.

Mål 1	Status
Alle som bor i tettsteder, bygdesentrene eller større befolkningskonsentrasjoner skal ha maks ½ km til nærmeste fotturrute.	I denne planen er følgende befolkningskonsentrasjoner og tettbebyggelser valgt ut, fra sør til nord: Har merka turstier i sitt nærområde: Austad, Alleen, Bergsaker, Årnes, Rom, Vemestad/Moi, Konsmo/Helle, Øydneskleiv, Ågedalsstranda, Byremo og Sveindal. Mangler merka turstier i sitt nærområde: **Korshavn, Skomrak, Svenevik, Bringsjord, Hobden.**

Mål 2	Status
Det skal være en naturpreget ferdselsåre med god tilgjengelighet på minimum 500 m i tettstedene. Tettstedene er avgrenset til Byremo, Konsmo og Lyngdal sentrum (Alleen, Bringsjord, Bergsaker, Rom, Årnes, Svenevik).	**Traséer som er vurdert å være godt tilgjengelige:**
	Prestneset
	Bringsjordneset
	Alleen-Bringsjordveien
	G/S-vei Alleen-Rosfjord-Kvavik-Alleen
	Elvestien fra Konsmo mot Øydneskleiv
	Prinsessestien, Byremosanden

Mål 3	Status

Alle skoler, barnehager og eldresenter/helsetun har en turvei/sti eller turrute tilpasset deres bruk innen rimelig nærhet

Skoler	Merket sti	Turvei
Byremo barneskole	✓	✓
Byremo ungdomsskole	✓	✓
Konsmo skole	⊖	✓
Kvås skole	✓	✓
Å skole	✓	✓
Årnes skole	✓	✓
Berge skole	✓	✓
Lyngdal ungdomsskole	✓	✓
Lyngdal kristne grunnskole	✓	✓
Eilert Sundt vgs.	✓	✓
KVS Lyngdal	✓	✓
Barnehager		
Lyngtua barnehage	⊖	✓
Nygård barnehage	✓	✓
Konsmo barnehage	⊖	✓
Byremo barnehage	✓	✓
Filadelfia barnehage	✓	⊖
Læringsverkstedet Faråna	✓	✓
Læringsverkstedet Rom	⊖	✓
Preg Kvås barnehage	✓	✓

Eldresenter: Begge institusjoner i kommunen har gang- og sykkelvei i nærheten. Lyngdal Helsehus har opparbeida turvei i umiddelbar nærhet, Byremo omsorgssenter har turvei under opparbeiding til Byremosanden.

PRIORITERINGER

Oppfølging av mål nr. 1

I kommunen er det allerede et stort og variert løypenett, med ulikt nivå av avtaler og vedlikehold, og det vil til enhver tid være behov for enkelte tiltak. På eksisterende traséer er dette i all hovedsak fornying av skilting og merking, men også tilsyn og vedlikehold av eksisterende merking, skilting og framkommelighet. I tiltaksplanen for ferdselsårer i tabellene nedenfor er eksisterende ferdselsårer beskrevet, samt status og eventuelle foreslåtte tiltak.

Alle traséene er registrert med status som viser til om det er avtale om merking og skilting av traséen. De tre kategoriene for status på traséer er: Eksisterende, prioritert og foreslått.

Eksisterende: Traséer som er vurdert til å ha tilfredsstillende grad av framkommelighet, merking/skilting slik at disse kan lastes opp i Norgeskart dersom de ikke er registrert fra før.

Prioritert: Traséer som er foreslått opparbeidet, merket og skiltet, som det er kommet innspill om og som er vurdert hensiktsmessige å prioritere ut fra kriterier i henhold til målsetningene i planen.

Foreslått: Denne kategorien omfatter traséer som er meldt inn som forslag i løpet av arbeidsprosessen eller foreslått av arbeidsgruppa. Det kan være: (1) Traséer som allerede er i bruk (dvs. de eksisterer i terrenget), men ikke er merket. (2) Traséer som tidligere har vært merket, men som vurderes til at merkingen er for gammel/mangelfull til at disse traséene kan regnes som merket i dag – disse foreslås opparbeidet og/eller merket på nytt. (3) Helt nye traséer som må etableres og merkes i terrenget.

Planen har fokus på ferdselsårer nær befolkningskonsentrasjoner, og at hele kommunen og alle befolkningsgrupper skal være omfattet av planen. Blant forslagene er det valgt ut ti forslag basert på befolkningstetthet og geografi. Disse er prioritert i to nivåer (1. og 2. prioritet) basert på følgende kriterier:

- Antall bosatte som kan nå stien innenfor ½ km fra bolig
- Andre tilgjengelige stier i nærheten
- Utfordringer og gjennomførbarhet

Dette gav følgende prioritering:

1. Tettstedsområdene 4 og 6 er prioritert først (til sammen 5 strekninger med første prioritet og 4 strekninger med andreprioritet). Tettstedene Byremo og Konsmo har god måloppfyllelse og er derfor ikke prioritert.
2. Deretter er område 7 Korshavn prioritert med en strekning
3. Resterende foreslåtte stier er ikke prioritert

Tegnforklaring alle kart

Målpunkt - symbolisering [85]

- Rasteplass [6]
- Utsiktspunkt [33]
- Annet målpunkt [2]
- Parkering [45]

Trasé - status per bruk [332]

- Eksisterende fottrasé [236]
- Foreslått fottrasé [87]

Bakgrunnskart

Basiskart

- Tettsteder og bef. kons.
- 500m buffer Tettsteder og bef. kons.
- 1 km buffer Tettsteder og bef. kons.
- Naturvernområder
- Statlig sikra friluftslivsområder

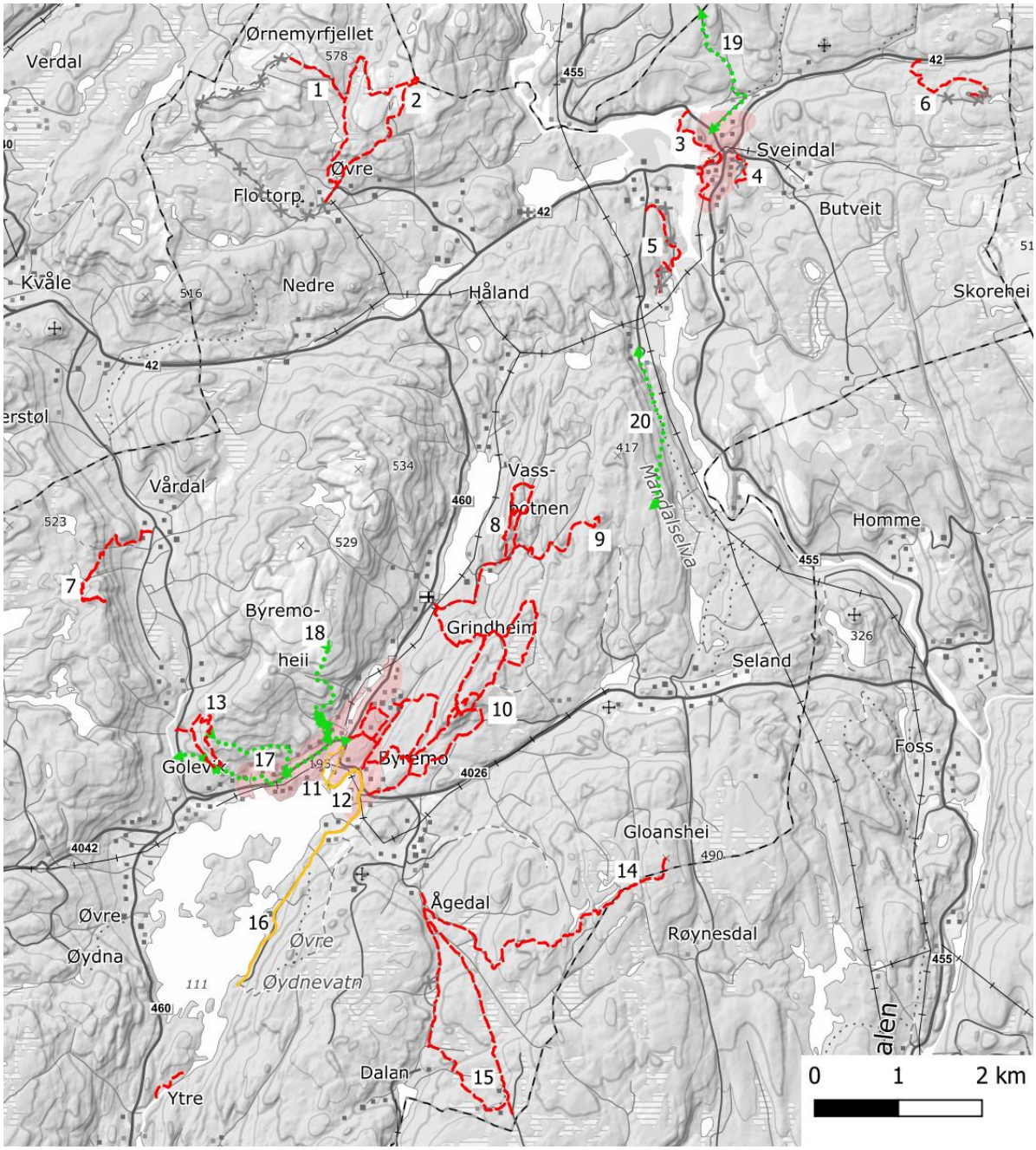
Norgeskart gråtone

OMRÅDE 1 – Byremo og Sveindal

EKSISTERENDE				
Nr	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
1	Ørnemyrfjellet	Rundtur, sti og traktorvei	Merka og skilta Vestre del nedlagt	Avtale, merke og skilte vestre del av rundtur
2	Ramstadvarden	Rundtur, sti og traktorvei	Merka og skilta	Nye skilt ihht. Merkehandboka
3	Elvestien Sveindal	Turvei	Merka og skilta	
4	Lundefjell	Sti	Merka og skilta	
5	Kollungtveitfossen	Sti	Merka og skilta	Nye skilt ihht. Merkehandboka
6	Kistefjell	Traktorvei og sti	Merka	Nye skilt ihht. Merkehandboka
7	Ørnefjell	Traktorvei og sti	Merka	Nye skilt ihht. Merkehandboka
8	Kjørkjefjellet	Traktorvei og sti	Merka og skilta	Nye skilt ihht. Merkehandboka
9	Solfjell	Traktorvei og sti	Merka og skilta	Nye skilt ihht. Merkehandboka
10	Hisåsen	Traktorvei og sti	Merka og skilta	Nye skilt ihht. Merkehandboka
11	Byremosanden-Byremohagen	Planlagt turvei	Under planlegging/ opparbeiding	Nye skilt ihht. Merkehandboka
12	«Prinsessestien»	Turvei	Ikke skiltet	Skilte
13	Storefjell	Traktorvei og sti	Merka og skilta	Nye skilt ihht. Merkehandboka
14	Gloanshei	Traktorvei og sti	Merka og skilta	Nye skilt ihht. Merkehandboka
15	Skogen	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
16	Sandvika	Vei, turvei	Skilta	
PRIORITERTE				
Nr	**Prioritet - Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
FORESLÅTTE – IKKE PRIORITERT				
Nr	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	
17	Golevik-Storefjell	Traktorvei og sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
18	Logefjell	Sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
19	Byvegen	Sti	Umerka	Avtale, merke og skilte

20	Tjuvheddaren	Traktorvei og sti	Umerka	Avtale, merke og skilte

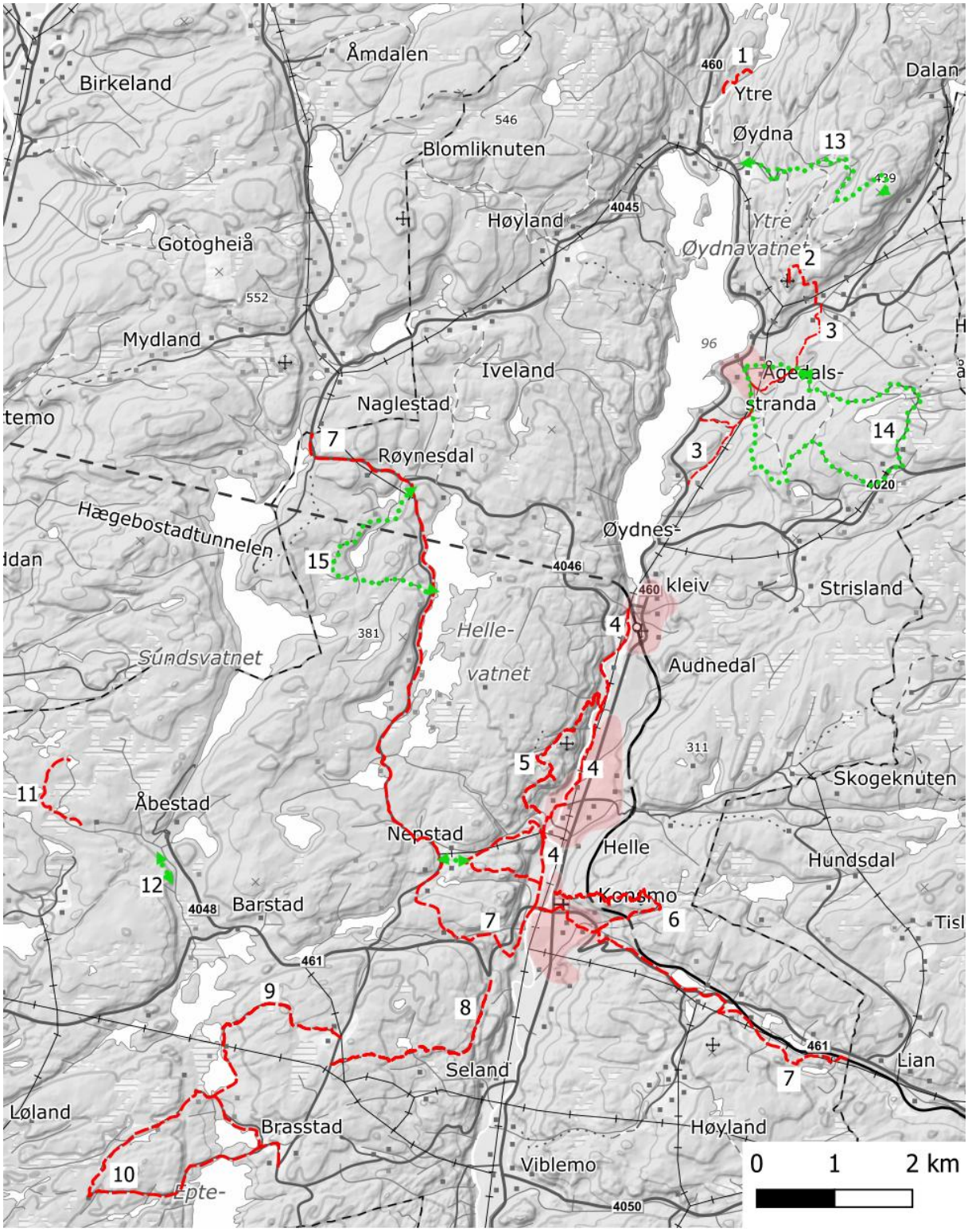
Kart 1 – Byremo og Sveindal

OMRÅDE 2 – Konsmo, Helle, Øydneskleiv og Ågedalsstranda

EKSISTERENDE				
Nr	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
1	Osen	Traktorvei og sti	Merka	Nye skilt ihht. Merkehandboka
2	Ikornåsen	Sti	Merka og skilta	Nye skilt ihht. Merkehandboka
3	Langsneset-Ågedal	Turvei og sti	Merka og skilta	
4	Elvesti Konsmo-Øydneskleiv	Turvei	Skilta	
5	Stifjellet	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
6	Kjørkjehei	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
7	Barnevandrerstien	Vei og sti	Merka og skilta	
8	Bukketjønn-Hægeland	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
9	Åsan	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
10	Eikjebø	Vei og sti	Merka	Nye skilt ihht. Merkehandboka
11	Skopteland	Sti	Merka og skilta	
PRIORITERTE				
Nr	**Prioritering - Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
FORESLÅTTE – IKKE PRIORITERT				
Nr	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	
12	Borgåsen	Sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
13	Skifjell	Sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
14	Ågedalsstranda-Solbjør	Traktorvei, vei og sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
15	Gunleivstøl-Eikeland	Vei og sti	Umerka	Avtale, merke og skilte

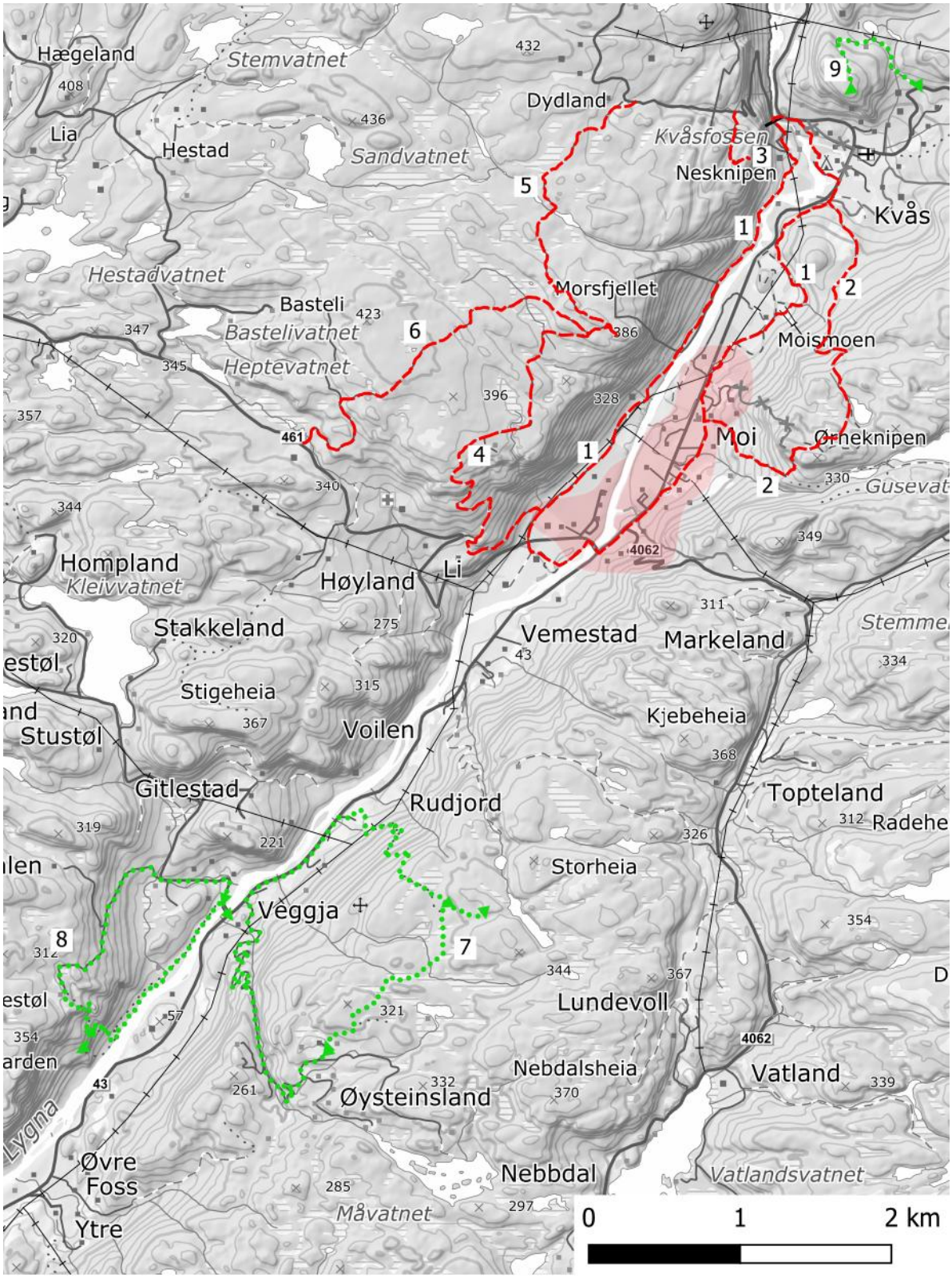
Kart 2 – Konsmo, Helle, Øydneskleiv og Ågedalsstranda

OMRÅDE 3 – Kvås, Moi og Vemestad

EKSISTERENDE				
Nr	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
1	Kvåsrunden	Traktorvei, grusvei, gang- og sykkelvei og sti	Merka og skilta	
2	Ørneknipen	Sti, traktorvei	Merka og skilta	
3	Neseknipen	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
4	Liskleiva – Morsfjellet	Sti og traktorvei	Merka og skilta	
5	Dydland – Morsfjellet	Sti	Merka og skilta	
6	Brådlandsveien – Morsfjellet	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
PRIORITERTE				
Nr	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
FORESLÅTTE – IKKE PRIORITERT				
Nr	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	
7	Rudjordsheia	Traktorvei, sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
8	Røynestøl	Traktorvei, sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
9	Kjørkjefjellet	Traktorvei, sti	Umerka	Avtale, merke og skilte

Kart 3 – Kvås, Moi og Vemestad

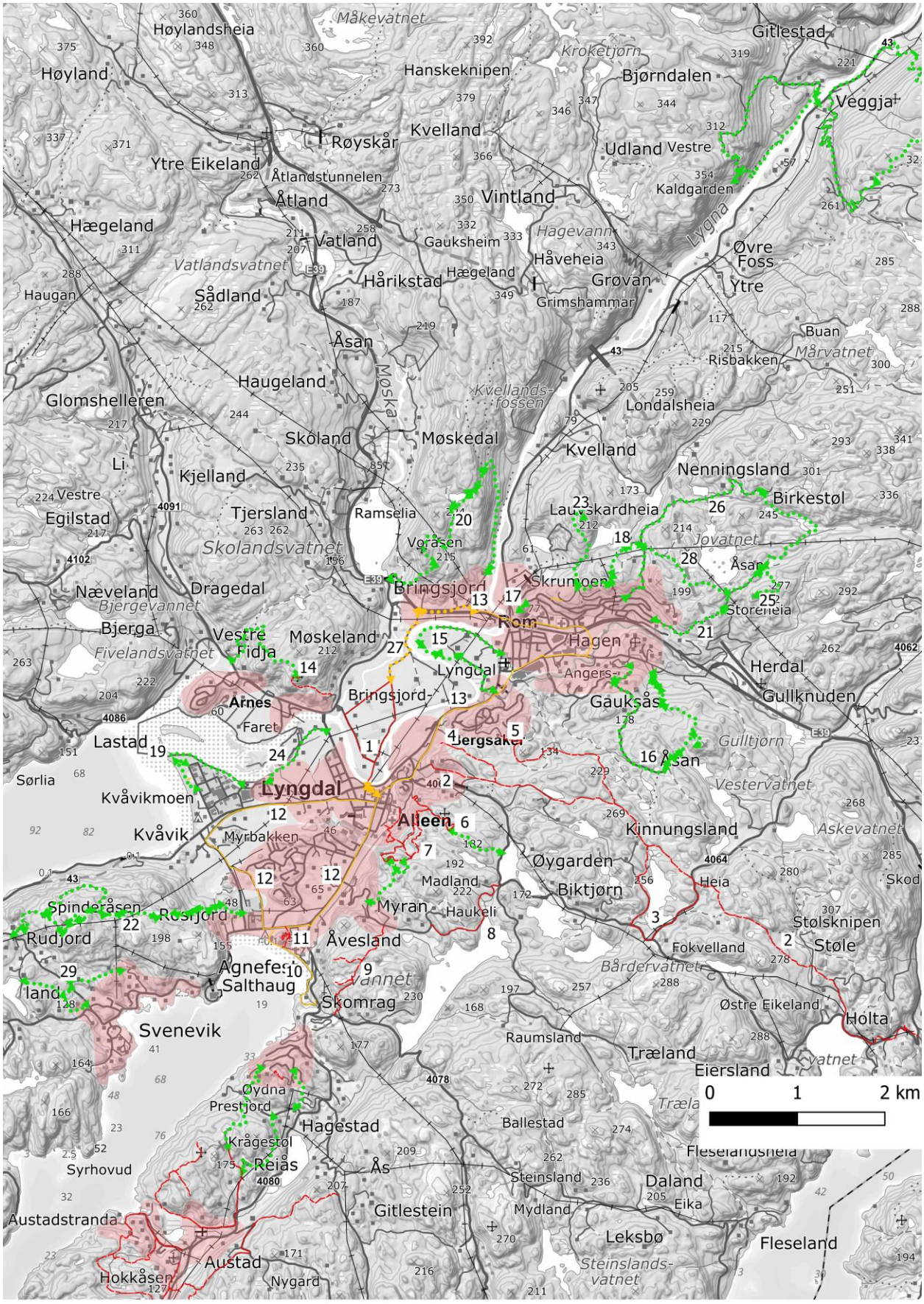

OMRÅDE 4 –Alleen, Bringsjord, Bergsaker, Rom, Årnes, Svenevik

EKSISTERENDE				
Nr.	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
1	Bringsjordneset	Grusvei	Avtalt, delvis skilta	Oppgradere skilting
2	Kongeveien	Historisk sti	Merka og skilta	
3	Røydlandsvannet	Rundtur	Merka og skilta	
4	Bergsaker-Kongeveien	Tilførselsti	Merka og skilta	
5	Oftebro terrasse - Kongeveien	Tilførselsti	Merka og skilta	
6	Jurtoppen	Traktorvei	Merka og skilta	
7	Vågefjellet	Sti, sherpatrapp	Merka og skilta	
8	Åvesland	Grusvei og traktorvei	Delvis skilta	Oppgradere skilting fra sentrum
9	Månen	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
10	Rosfjordsanden-Gml. Skomragvei	Gangvei/vei	Eksisterende	
11	Rosfjordsanden-Hammeren	Gangvei, sti	Eksisterende	Skilte
12	Alléen-Kvåvik-Rosfjord	Fortau, G/S-vei rundtur	Eksisterende	Tiltak for å skille biltrafikk og myke trafikanter forbi Sørlandsbadet. Skilte
13	Alléen-Bringsjordveien	Fortau, G/S-vei	Eksisterende	Undersøke stengsler for rullestol på G/S-veier. Skilte
14	Fareheia	Grusvei, kjerrevei, sti	Skilta fra Møskelandsveien	
PRIORITERTE				
Nr.	**Prioritet - Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
15	1 Prestneset	Sti, grusvei	Umerka	Reparere bru, merke og skilte
16	1 Hagekleiva – Håvåsen-Stakkemyra	Sti, traktorvei, vei	Delvis merka og skilta	Avtale, merke og skilte
17	1 Stenbergåsen	Sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
18	1 Romsåskroken-Østre Høylandsvei	Sti	Umerka	Avtale, merke og skilte

19	2 Kvåvik	Sti	Delvis merka	Merke og skilte
20	2 Voråsen-Bringsjordheia	Sti, traktorvei, vei	Umerka	Avtale, merke og skilte
21	2 Ringveien- Jovatnet	Sti, traktorvei, vei	Umerka	Avtale, merke og skilte
22	2 Spinderåsen	Sti, traktorvei, vei	Umerka	Avtale, merke og skilte
FORESLÅTTE				
Nr.	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
14	Fareheia- Årnesveien	Sti videre fra masta	Umerka	Avtale, merke og skilte
23	Romsåskroken - Nunsvavarden	Sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
24	Strandeveien	Sti, grusvei	Umerka	Avtale, merke og skilte
25	Storeheia	Sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
26	Åsan-Birkestøl-Høyland	Grusvei og sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
27	Bringsjord-Bringsjordneset	Vei		Opparbeide trygg framkommelighet for gående og rullende
28	Høyland – Jovatnet	Sti, traktorvei, vei	Umerka	Avtale, merke og skilte
29	Bruseland -Eigerås	Sti (Gml. Postveien)	Umerka	Avtale, merke og skilte

Kart 4 – Alleen, Bringsjord, Bergsaker, Rom, Årnes, Svenevik

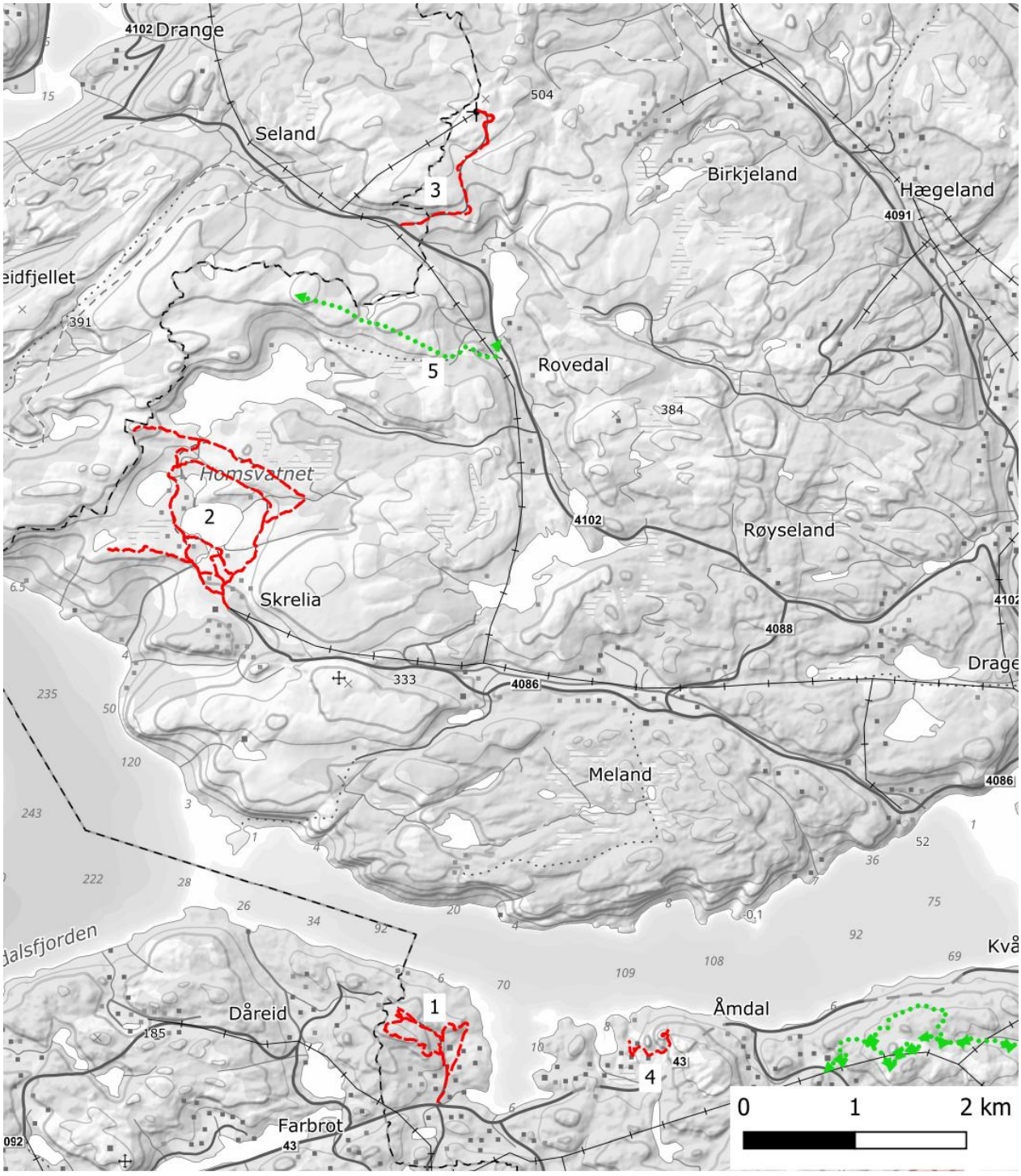

OMRÅDE 5 – Kollevoll, Skrelia, Dragland og Dragedalen

– NB! Ingen befolkningskonsentrasjoner

EKSISTERENDE				
Nr.	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
1	Kvina	Vei og sti	Merka og skilta	
2	Skrelia	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
3	Kaldåsknipa	Traktorvei	Skilta	
4	Ramsdalstoppen	Vei og sti	Merka og skilta	
PRIORITERTE				
Nr.	**Prioritet - Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
FORESLÅTTE – IKKE PRIORITERT				
Nr.	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
5	Bjørnestad-Homsknipen	Sti og traktorvei	Umerka	Avtale, merke, skilte

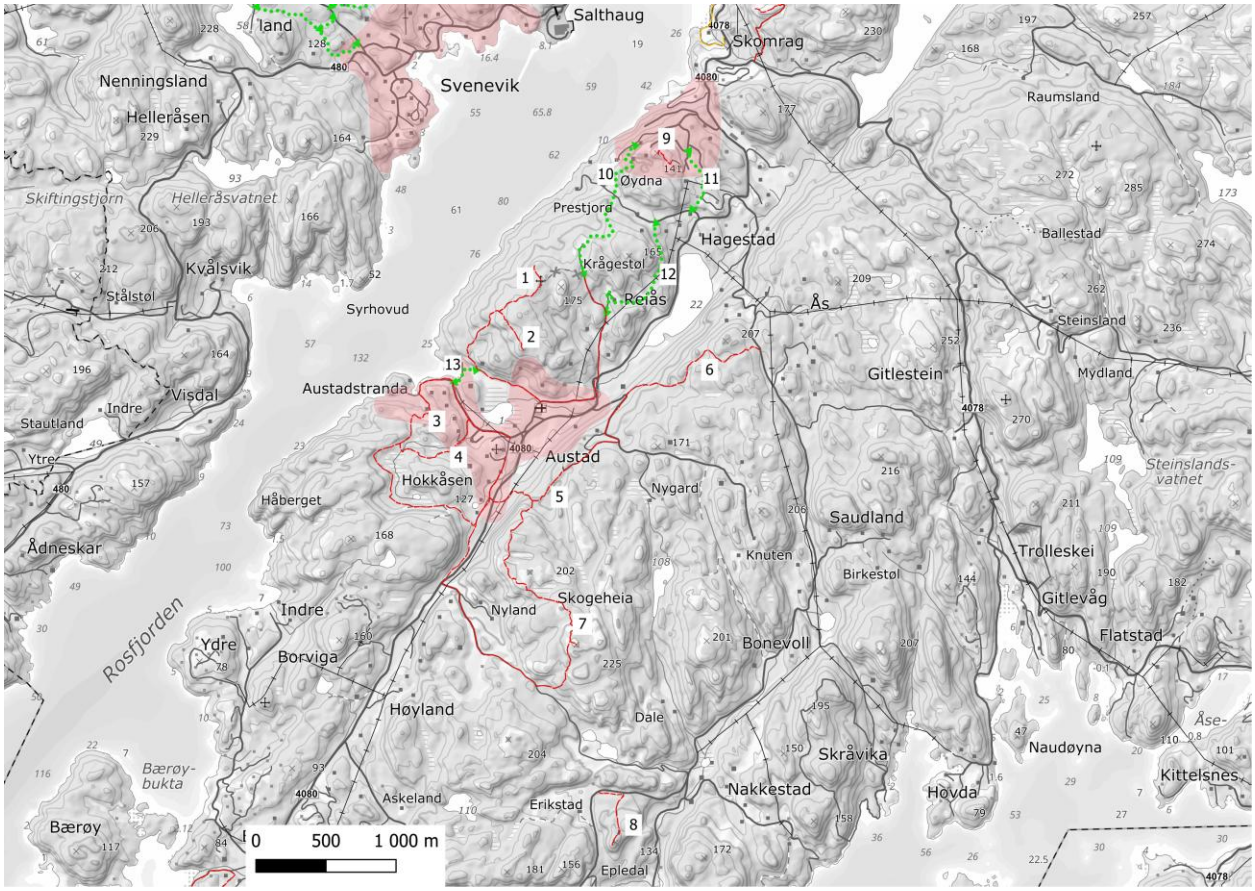
Kart 5 - Kollevoll, Skrelia, Dragland og Dragedalen

OMRÅDE 6 – Austad og Skomrak

EKSISTERENDE				
Nr	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
1	Kvidafjellet	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
2	Storekniben	Sti	Merka og skilta	
3	Royløypa	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
4	Benteløypa	Sti	Merka og skilta	
5	Rinna	Traktorvei	Merka og skilta	
6	Kirkekniben	Grusvei og sti	Merka og skilta	
7	Skogefjell	Grusvei og sti	Merka og skilta	
8	Erikstadfjellet	Grusvei og sti	Merka og skilta	
9	Øydnatoppen	Sti	Merka og skilta	
PRIORITERTE				
Nr	**Prioritet -Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
10	1 Skåra-Krågestøl	Sti	Umerka	Avtale, merke, skilte
FORESLÅTTE				
Nr	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	
11	Prestjord- Solheiveien	Tilførselssti	Ukjent	Avtale, merke, skilte
12	Reiås-Prestjord	Tilførselssti	Ukjent	Avtale, merke, skilte
13	Koblingstrase Roy-løypa - Kvidafjellet	Vei og sti	Ukjent	Avtale, merke, skilte

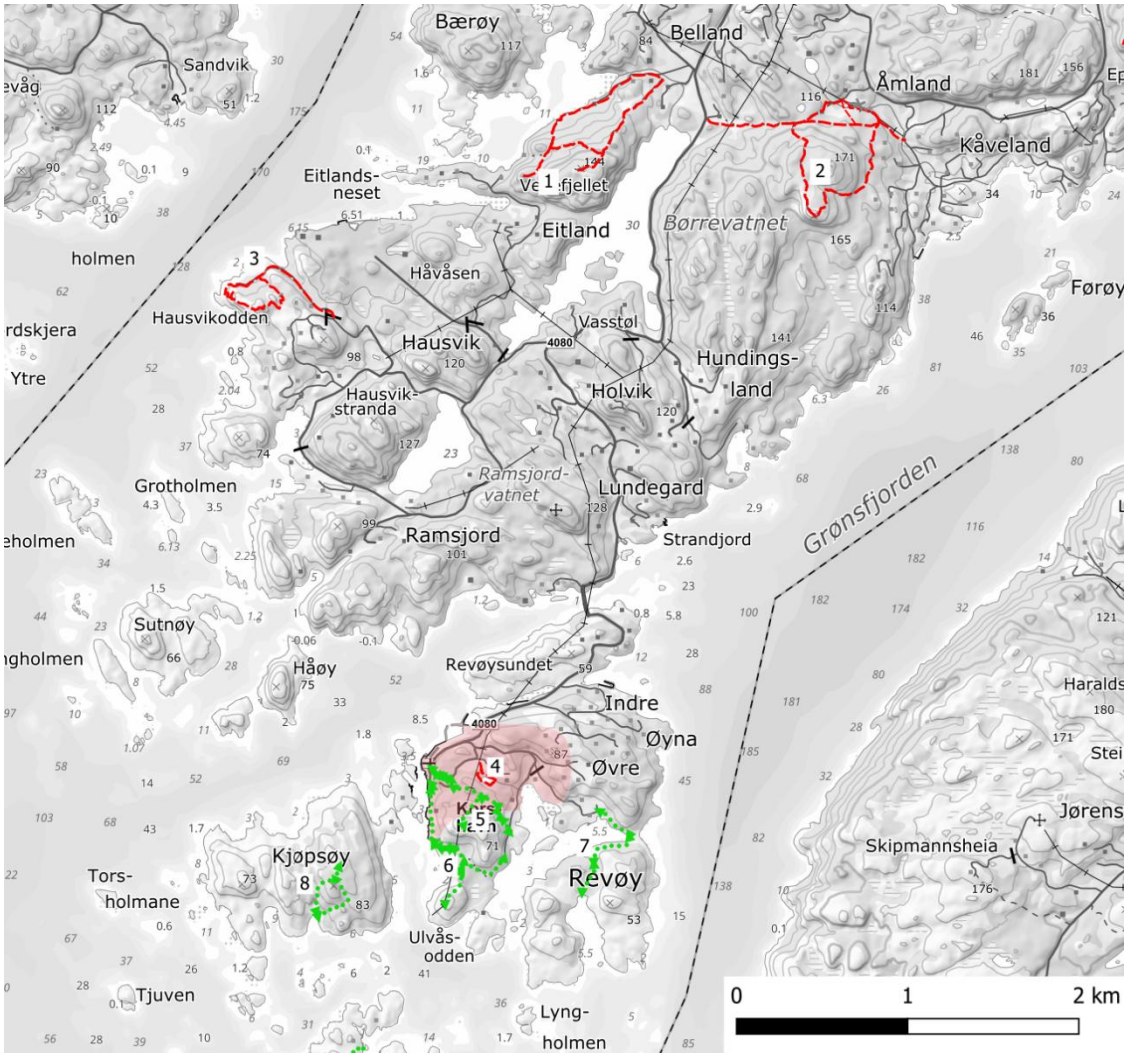
Kart 6 – Austad og Skomrak

OMRÅDE 7 – Belland, Hausvik, Korshavn

EKSISTERENDE/PLANLAGT				
Nr.	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
1	Vedefjellet	Vei og sti	Merka og skilta	
2	Skuldra	Sti	Merka og skilta	
3	Hausvik fort	Traktorvei og sti	Merka og skilta	
4	Bronemyra	Sti	Delvis merka	Planlagt ferdig merka og skilta
PRIORITERTE				
Nr.	**Prioritet - Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	**Tiltak**
6	**2** – Ulvåsen	Sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
FORESLÅTTE – IKKE PRIORITERT				
Nr.	**Navn**	**Beskrivelse**	**Status**	
5	Vakthusheia	Sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
7	Vervågen	Sti	Umerka	Avtale, merke og skilte
8	Kjøpsøy	Sti	Delvis merka	Merke og skilte

Kart 7 – Belland, Hausvik, Korshavn

Oppfølging av mål nr. 2

Mål nr. 2: Det skal være en naturpreget ferdselsåre med god tilgjengelighet på minimum 500 m i tettstedene.

Kartlegging viser at man har godt tilgjengelige turveier i alle tre tettstedene. Det er likevel behov for noen forbedringer, og planen foreslår følgende tiltak:

- Bringsjordneset: Utbedre adkomst til hengebrua for bedre tilgjengelighet
- Bringsjordveien-Alléen: Undersøke og evt. utbedre hindringer for framkommelighet
- Bringsjord: Trafikksikkert krysningspunkt over Flekkefjordveien fra Bringsjord mot Bringsjordneset
- Prestneset: Utbedre bru
- G/S-vei Alleen- Trekanten: Skille biltrafikk og myke trafikanter ved Sørlandsbadet

Oppfølging av mål nr. 3

Mål 3: Alle skoler, barnehager og eldresenter/helsetun har en turvei/sti eller turrute tilpasset deres bruk innen rimelig nærhet

De aller fleste skolene og barnehagene har gode turmuligheter i nærområdet. Rom barnehage er den barnehagen hvor det er lengst til merka turstier eller etablerte turveier. Her vises det til prioriteringer under mål 1, i område 4, hvor man har foreslått å merke og skilte Hagekleiva-Håvåsen-Stakkemyra. Dette er en trasé som i dag brukes av barnehagen.

Utover dette vurderes status for skoler, barnehager og eldresentere tilstrekkelig oppfylt i forhold til målsetningen.

VEDLEGG

Forhold til andre planer

REGIONPLAN AGDER 2030
I Regionplan Agder understrekes viktigheten av å finne rett balanse mellom vern av natur- og kulturverdier, og ivaretakelse av lokalsamfunnenes behov for bolig- og næringsutvikling. Det understrekes også viktigheten av å sikre grøntområder og vassdrag og å skape gode koblinger mellom møteplasser og nærturområder.

KOMMUNENS PLANSTRATEGI 2024 – 2027
I planstrategien for Lyngdal kommune nevnes ikke plan for friluftslivets ferdselsårer spesielt, men planen for friluftslivets ferdselsårer vil være en relevant temaplan for den kommende planen for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet vedtatt i gjeldende planstrategi.

KOMMUNEPLANEN

Planen for friluftslivets ferdselsårer er i tråd med hovedmål i kommuneplanens samfunnsdel om at Lyngdal er en helsefremmende kommune. Alle innbyggere skal ha et nærmiljø som fremmer en trygg og aktiv hverdag. I arealstrategien poengteres det flere relevante *grønne hensyn*, spesielt kan strategien om å sikre sentrumsnære friluftsområder og møteplasser nevnes i tilknytning til denne planen.

Definisjoner - begrepsavklaring

At alle interessenter har en felles forståelse for begrepene som brukes, er en viktig forutsetning for en god medvirknings- og arbeidsprosess. I offentlig forvaltning skilles det imidlertid i flere sammenhenger mellom ulike typer stier og løyper. Følgende definisjoner er hentet fra Miljødirektoratet og merkehåndboka:

Friluftsliv: Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.

Ferdselsåre: Traséer for ferdsel som er synlige i terrenget i den sesongen som er aktuell for bruk, og leder for ferdsel på vann og over breer.

Sti: Tydelig, smalt og sammenhengende tråkk i terrenget som har oppstått gjennom bruk eller aktiv tilrettelegging.

Turvei: Opparbeidet og sammenhengende ferdselsåre med jevnt og fast toppdekke i minst 1,2 m bredde.

Kyststi: Nettverk av stier, turveier, gang- og sykkelveier og ulike typer vei, så nær kysten som mulig. I noen tilfeller går kyststier også over svaberg.

Turrute: Skilta, merka og kartfestet trasé for ferdsel i den sesongen som er aktuell for bruk. Det skilles mellom flere typer turruter, se Merkehandboka.no for mer informasjon.

Turforslag: Anbefalt tur. Turforslag er ikke en del av det offentlige kartgrunnlaget (DOK). Turforslag formidles på ulike turportaler, som ut.no.

Friluftsloven og allemannsretten

Allemannsretten gir som utgangspunkt enhver rett til å ferdes og oppholde seg i utmark uavhengig av hvem som er grunneier. Retten består av tre hovedelementer: ferdselsretten, oppholdsretten og høstingsretten. Ved siden av retten til ferdsel, opphold og høsting, innebærer allemannsretten også en plikt om å ferdes hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. Dette betyr at man ved ferdsel ikke skal påføre skade eller ulempe for eier, bruker, miljøet eller andre.

Allemannsretten gjelder i hovedsak i utmark. Skille mellom hva som regnes som innmark og utmark er derfor viktig for å forstå hvor det er lov å ferdes. I friluftsloven gjøres dette rede for slik:

> *«Som innmark eller like med innmark reknes i denne lov gårdsplass, hustomt, dyrket mark, engslått og kulturbeite samt liknende område hvor allmenhetens ferdsel vil være til utilbørlig fortrengsel for eier eller bruker. Udyrkete, mindre grunnstykker som ligger i dyrket mark eller engslått eller er gjerdet inn sammen med slikt område, reknes også like med innmark. Det samme gjelder område for industrielt eller annet særlig øyemed hvor allmenhetens ferdsel vil være til utilbørlig fortrengsel for eier, bruker eller andre.*

Innmark er som hovedregel all dyrket jord: åker, eng, kulturbeite, hage, gårdsplasser, hustomter og industriareal. Det som ikke regnes som innmark, er utmark.

OM FERDSELSRETTEN

Allemannsretten gjelder som hovedregel alle andre steder enn innmark, i tillegg til på frossen eller snødekt åker og eng mellom 15. Oktober og 30. April. Oppstår det skade på marken i dette tidsrommet, kan grunneier forby ferdselen.

Retten til ferdsel i innmark er begrenset både med hensyn til tid og sted. Sommerstid må man holde seg til veier eller stier i innmark hvis de fører til utmark, men uten å passere gjennom gårdsplass eller over hustomt eller på annen måte være til fortrengsel eller ulempe for eier eller bruker. Formuleringen «ferdsel til fots» omfatter også ferdsel på ski.

På vei og opparbeidet sti på innmark som fører til utmark er det fra 2012 lov til å gå, ri, kløve, sykle og ake. Dette gjelder likevel ikke på en naturlig sti som fører til utmark. Skillet mellom naturlig og opparbeidet sti er derfor viktig for å vite om det er lov til ri, kløve, sykle eller ake på en trasé. I forarbeidene til loven er dette forklart slik;

> *«Med opparbeidet sti menes en ferdselsåre der det er gjennomført mer eller mindre omfattende terrenginngrep som f.eks. påkjøring av grus/pukk, klopping av bekk eller legging av planker over myr, for å lette ferdsel og evt. hindre skader på omkringliggende natur/dyrket mark. Opprinnelsen til stien kan være f. eks dyretråkk, barnetråkk eller merking av en ferdselsåre som etter noe tids bruk har behov for opprusting.»*

Ferdsel til fots er tillatt på både naturlige og opparbeidede stier gjennom innmark, under forutsetning av at ferdselen skjer uten å passere gjennom gårdsplass eller over hustomt eller på annen måte å være til utilbørlig fortrengsel eller ulempe for eier eller bruker. Skogplantefelt var frem til 2012 regnet som innmark, men dette har nå status som utmark. Ferdsel skal likevel skje på en hensynsfull og varsom måte uten å påføre skade på skogplantefeltet.

I verneområdene er det ofte egne regler for ferdsel.

OM FERDSELSKULTUR OG ALLEMANNSPLIKTENE

Selv om det er en rett til fri ferdsel og opphold i norsk natur, innebærer ikke dette en frihet uten grenser. Friluftslovens § 11 gir en generell bestemmelse om ferdselskultur, som gjelder for alle typer ferdsel og opphold i naturen. Det stilles krav om at man ved ferdsel eller opphold *«på annen manns grunn eller sjøen utenfor, skal opptre hensynsfullt og varsomt, for ikke å volde skade eller ulempe for eieren, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade».* Hensynet til miljøet i vid forstand ble tatt inn i Friluftsloven ved revisjonen i 1996 og gjelder både natur og dyr.

Du skal alltid, enten du ferdes i innmark eller i utmark, lukke grinder etter deg og vise hensyn til dyr som beiter. Ved ferdsel med hund, skal båndtvang respekteres.

MERKING OG TILRETTELEGGING AV STIER OG LØYPER

Utgangspunktet er at alle fysiske tilretteleggingstiltak krever grunneiers tillatelse. Dette innebærer opparbeidelse, merking og visse typer arbeid på stier, skiløyper og rasteplasser. Det er derfor viktig at tiltakshaver går i dialog med grunneier så tidlig som mulig i slike prosesser, og at det brukes standard grunneieravtale.

Kommunen kan i henhold til friluftsloven § 35, merke, varde, kloppe og iverksette andre mindre tiltak for å lette ferdselen i utmark. Selv om dette kan utføres uten tillatelse, skal grunneier eller bruker, varsles før tiltaket settes i verk. Kommunen kan også gi organisasjoner som har til formål å fremme reise- og/eller friluftsliv, rett til å varde og merke bestemte ruter og turstier i utmark. Før kommunen gjør vedtak etter § 35 skal det føres forhandlinger mellom grunneier og tiltakshaver. Tillatelse til merking og skilting gjøres som enkeltvedtak.

BORTVISNING, FYSISKE STENGSEL OG FORBUDSKILT

Friluftsloven § 13 omhandler ulovlige stengsler eller oppsetting av skilt med ferdselsforbud.

> *Eier eller bruker av grunn må ikke ved stengsel eller på annen måte vanskeliggjøre ferdsel, opphold, bading eller høsting som er tillatt i denne lov, med mindre det tjener hans berettigete interesser og ikke er til utilbørlig fortrengsel for allmenhetens utøvelse av allemannsrett.*

Paragrafen setter med dette visse grenser for grunneiers adgang til å fritt utnytte sin eiendom på en måte som vanskeliggjør allmennhetens utøvelse av allemannsretten med mindre det tjener grunneierens berettigete interesser. Stengsler som har som primærformål å hindre folk i å utøve allemannsretten er ulovlig.

Dersom ferdsel gjør nevneverdig skade på en eiendom, eller er til vesentlig hinder for bruken som eier eller bruker gjør eller ønsker å gjøre av den, kan kommunen med samtykke av eier eller bruker bestemme hel eller delvis sperring av eiendommen i henhold til friluftsloven § 16. Denne sperringen kan likevel bare gjelde for inntil 5 år om gangen og vedtaket må stadfestes av statsforvalteren. Grunneier eller bruker har likevel rett til å vise bort folk som opptrer hensynsløst eller ved utilbørlig atferd utsetter eiendommen eller berettigete interesser for skade eller ulempe

(Friluftsloven § 11). Berettigete interesser kan omfatte både naboer, andre friluftsfolk og vilt. Bortvisning må ikke forveksles med sperring. Grunneier kan etter § 3 selv forby ferdsel på vei eller sti som går gjennom innmark, men bare hvis det er snakk om ferdsel som er egnet til å volde nevneverdig skade, som for eksempel ved terrengslitasje.

ORGANISERT OG KOMMERSIELL FERDSEL

Allemannsretten gir rett til både organisert og kommersiell bruk av privat grunn, under forutsetning av at hver enkelt deltager og gruppen som helhet holder seg innenfor de rettigheter og plikter friluftsloven og allemannsretten fastsetter. Sentralt står plikten om god ferdselskultur i § 11. Når mange ferdes sammen øker faren for at det kan oppstå ulempe for grunneier og skade på naturen. Hver enkelt, og gruppen som helhet, plikter derfor å være ekstra aktsomme.

Friluftsmøter, idrettsstevner og lignende sammenkomster som kan medføre nevneverdig skade eller ulempe, kan ikke avholdes uten samtykke fra grunneier (Friluftsloven § 10). Samtykkekravet kan variere, avhengig av om arrangementet går på sti, i terrenget eller på vei, type aktivitet og omfang. Det må innhentes grunneiers samtykke hvis det skal settes opp sperringer, samle folk, ha start eller innkomst, eller hvor sammenstimling av folk kan medføre nevneverdig skade eller ulempe. Dette gjelder særlig friluftsmøter, idrettsstevner og lignende. For et vanlig idrettsstevne av lokal eller regional karakter betyr dette normalt at grunneiers samtykke må innhentes i området rundt start og mål, og på punkter hvor det er naturlig at publikum vil samle seg. Alle varige installasjoner som settes opp i forbindelse med idretts- eller friluftsstevner krever grunneiers tillatelse på lik linje med andre fysiske tilretteleggingstiltak. Små, midlertidige tilretteleggingstiltak som for eksempel løypeanvisning krever ikke grunneiersamtykke, men skal tas ned etter arrangementet. Utvidelsen fra 2012 som gir rett til sykling, ridning og lignende aktiviteter på vei og opparbeidet sti i innmark som fører til utmark, gjelder ikke for organiserte aktiviteter som sykkelløp og rideklubbaktiviteter. Det anbefales alltid å ha dialog med grunneier og beitelag ved planlegging av arrangement. Der grunneiere ikke lar seg kontakte, kan grunneierlag eller jakt-/utmarkslag kontaktes.

Vennegrupper som går på tur sammenfaller utenfor det som trenger tillatelse.

OM OPPHOLDSRETTEN

Allemannsretten gir deg rett til å raste og overnatte i utmark. Du kan fritt overnatte på samme sted i utmark inntil to døgn i lavlandet, men aldri nærmere hus eller hytte enn 150 meter med mindre annet framgår av forskrift. På innmark skal ikke telt settes opp uten tillatelse fra grunneier. Rasting og telting i plantefelt skal ikke skje når det kan forårsake skade på ungskog eller skogforyngelsesfelt.

OM HØSTINGSRETTEN

Allmennhetens høstingsrett kommer av § 5 og innebærer at man ved ferdsel i utmark kan høste ville blomster, planter, bær og sopp, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. Denne retten innskrenkes imidlertid av unntak som kan komme av andre lover. Mange arter er for eksempel særskilt vernet og kan derfor ikke plukkes.

Standard grunneieravtale

Det anbefales å bruke standard grunneieravtale for turstier som er publisert på merkehandboka.no.

Skilting og merking

God skilting og merking. sammen med informasjon og kartoppslag, bidrar til trygg og skånsom ferdsel i naturen. Skilting og merking bringer folk enklere ut i naturen og terskelen for å utøve fysisk aktivitet senkes. Når det gjelder utforming, er ny nasjonal standard for skilting og merking i henhold til Merkehåndboka tatt i bruk på de fleste stier i kommunen. På enkelte stier følger ikke skiltingen ny nasjonal standard. Utskifting av gamle skilt vil bidra til et helhetlig inntrykk av sti- og løypenettet i kommunen, samt at tilskudd fra spillemiddelordningen og andre krever at skilting og merking gjøres i henhold til merkehåndboka. På samme måte bør man bruke merkehåndbokas mal for informasjonstavler i hele kommunen. Verneområdene har egen mal for informasjonstavler.

Mer om registrering:

En turrute som skal forvaltes i Nasjonal database for tur- og friluftsruter må være avtalt med grunneier, merket/skiltet og være knyttet opp mot et forvaltningsregime. Det betyr at det må være noen som har ansvar for tilrettelegging som skilting og merking. Det skal ikke registreres turforslag i databasen, men turrutene som er registrert i databasen kan benyttes i karttjenester på internett og som grunnlag for produksjon av papirkart som viser turforslag. Endringer i geometri skal registreres, dersom man finner feil i dataene som allerede er lagt inn i databasen. Merkede og skiltede turruter som ikke allerede er registrert i databasen, skal registreres. Turruter som ikke lenger er avtale på, skal meldes ut fra databasen.

Finansiering

De fleste som ønsker å tilrettelegge for friluftsliv har behov for ekstern finansiering. Det finnes flere kilder man kan søke finansiering fra. Ordningene har ulike frister, kriterier og krav. De mest relevante tilskuddsordningene er:

- Spillemidler
- Lyngdal kommunes tilskudd til turstier
- Agder fylkeskommune – tilskudd til tilrettelegging for friluftsliv
- Private stiftelser og banker, f.eks. Sparebanken Norges turstifond

Formidling

Å utgi turkart eller annen trykt eller digital informasjon der turruter, rasteplasser eller lignende er inntegnet krever ikke at det skal foreligge grunneiers samtykke. Det bør imidlertid alltid søkes samarbeid med grunneiere og andre interessenter for å kunne enes om hvilke hensyn som kan tas. Spesielt viktige hensyn er parkering og ferdsel i beiteområder.

* Godt tilgjengelig er en kategori som innebærer at en ferdselsåre er bedre tilgjengelig for mennesker med funksjonsnedsettelser enn det kravet til grønn gradering* tilsier, men likevel ikke slik at kravene til universell utforming fullt ut er ivaretatt. **Grønn gradering**: Korte turer som passer for nybegynnere og ikke krever spesielle ferdigheter. Turen overstige vanligvis ikke 5 km lengde og 300 høydemeter stigning. Moderate stigninger og ingen bratte partier. Underlaget skal

være av asfalt, grus, skogsvei eller god sti — uten store hindringer. I de tilfeller hvor det er spesielt tilrettelagt for rullestolbrukere eller barnevogn merkes dette spesielt i turforslaget.

Skrevet av: Prosjektgruppa
Publisert: Høringsutkast. 5.6.26

Postadresse:
Postboks 353, 4577 lyngdal

Telefon: +47 38 33 40 00
Org.nr.: 922 421 498

E-post: post@lyngdal.kommune.no
www.lyngdal.kommune.no

LYNGDAL
KOMMUNE